

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 25 Φεβρουαρίου 2025, με την ακόλουθη σύνθεση: Ευαγγελία – Ελισσάβητ Κουλουμπίνη, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Αργυρώ Μαυρομάτη και Νικόλαος Βόγκας, Σύμβουλοι, Αθανάσιος Καρακώιδας (εισηγητής) και Αθανασία – Μυροφόρα Σιδηροπούλου, Πάρεδροι, που μετέχουν με συμβουλευτική γνώμη.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε η Επιτροπεύουσα Πάρεδρος της Γενικής Επιτροπείας της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Αικατερίνη Μαρκοβίτη, που αναπληρώνει νόμιμα τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας, ο οποίος κωλύεται.

Γραμματέας: Μαρία Φορτσερά, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από 29.9.2020 ασκηθείσα (ΑΒΔ .../2020) έφεση της ομόρρυθμης εταιρείας με την επωνυμία «... Ο.Ε.», με ΑΦΜ ..., νομίμως εκπροσωπούμενης, που εδρεύει, στο Αίγιο (... ... Αιγιαλείας) Νομού Αχαΐας, η οποία παραστάθηκε μετά του πληρεξούσιου δικηγόρου της Κωνσταντίνου Βατάλη (ΑΜ/ΔΣΘ ...),

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπεί νόμιμα στην παρούσα δίκη ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (βλ. άρθρο 32 του ν. 4921/2022, Α' 75), ο οποίος παραστάθηκε δια δηλώσεως του άρθρου 231 παρ. 1 του ν. 4700/2020 του πληρεξούσιου δικηγόρου του Κωνσταντίνου Δάμη (ΑΜ/ΔΣΑ ...).

Με την έφεση αυτή επιδιώκεται η ακύρωση α) της .../30.6.2020 απόφασης του Προέδρου και Γενικού Διευθυντή του πρώην Εθνικού Ινστιτούτου Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕΙΕΑΔ) για τη δημοσιονομική διόρθωση του ποσού που έλαβε η εκκαλούσα ως ενίσχυση στο πλαίσιο της Πράξης

«Διαρθρωτική προσαρμογή εργαζομένων μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων που απασχολούν 1-49 άτομα εντός της οικονομικής κρίσης (Πρόσκληση Β΄)» του Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΠ) «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» του ΕΣΠΑ 2007-2013, β) της από 24.6.2020 (αριθ. πρωτ. ... οικ./30.6.2020) απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ) του πρώην ΕΙΕΑΔ για την ανάκληση της απόφασης ένταξης της ενίσχυσης της εκκαλούσας στην ανωτέρω Πράξη, γ) της από 21.11.2016 απόφασης του ΔΣ του πρώην ΕΙΕΑΔ για την αποδοχή της με αριθ. πρωτ. .../14.11.2016 εισήγησης του Προέδρου και Γενικού Διευθυντή του πρώην ΕΙΕΑΔ για την ανάκληση της ανωτέρω απόφασης ένταξης της χρηματοδότησης - ενίσχυσης της εκκαλούσας.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο της εκκαλούσας, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της έφεσης,

Την Επιτροπέυσα Πάρεδρο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, η οποία πρότεινε την απόρριψη της έφεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με τη συμμετοχή όλων των ανωτέρω μελών του και της Γραμματέα του.

Αφού άκουσε την εισήγηση του Παρέδρου Αθανασίου Καρακίδα

Μελέτησε τα στοιχεία του φακέλου

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο και αποφάσισε τα ακόλουθα:

1.Η υπό κρίση έφεση, για την άσκηση της οποίας έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (βλ. το με κωδικό αριθμό ... .. ηλεκτρονικό παράβολο), όπως οι λόγοι αυτής αναπτύσσονται με το, από 5.3.2025, νομίμως κατατεθέν υπόμνημα, στρέφεται παραδεκτώς κατά α) της .../30.6.2020 απόφασης του Προέδρου και Γενικού Διευθυντή του πρώην ΕΙΕΑΔ για τη δημοσιονομική διόρθωση ποσού 11.840,00 ευρώ, που έλαβε η εκκαλούσα και αντιστοιχεί στο 80% της εγκριθείσας ενίσχυσής της (14.800,00 ευρώ συνολικά) στο πλαίσιο της Πράξης «Διαρθρωτική προσαρμογή εργαζομένων μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων που απασχολούν 1-49 άτομα εντός της οικονομικής κρίσης (Πρόσκληση Β)» του Θεματικού Άξονα 2 και του Άξονα Προτεραιότητας 4 «Ενίσχυση της Προσαρμοστικότητας του Ανθρώπινου Δυναμικού και των

Επιχειρήσεων» του συγχρηματοδοτούμενου από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» του ΕΣΠΑ 2007-2013 και β) της από 24.6.2020 (αριθ. πρωτ. ... οικ./30.6.2020) απόφασης του ΔΣ του πρώην ΕΙΕΑΔ (ΑΔΑ: ...) για την ανάκληση της απόφασης ένταξης της ως άνω ενίσχυσης της εκκαλούσας στην ανωτέρω Πράξη.

2. Εν προκειμένω η διαφορά που γεννήθηκε από την άσκηση της ένδικης έφεσης κατά της ως άνω απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης με την οποία, κατόπιν δημοσιονομικού ελέγχου, επιδιώκεται η ανάκτηση αδικαιολογήτως κτηθέντος οφέλους στο πλαίσιο Επιχειρησιακού Προγράμματος δημιουργεί διαφορά από τον έλεγχο των λογαριασμών δοθέντος ότι πρόκειται για πράξη ανάκτησης ήδη διενεργηθέντος δημοσίου εξόδου (της ενίσχυσης προς τον τελικό λήπτη – ιδιώτη) η οποία αποβλέπει, προεχόντως, στην αποκατάσταση (τακτοποίηση) του λογαριασμού από τον οποίο εκταμιεύτηκαν τα σχετικά ποσά, ήτοι τον Κρατικό Προϋπολογισμό, μέσω του οποίου χρηματοδοτήθηκε τόσο η ενωσιακή όσο και η εθνική συμμετοχή. Ως εκ τούτου, η εκδοθείσα απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης με την οποία ακυρώνεται ολικά ή μερικά η δημόσια συνεισφορά του επιχειρησιακού προγράμματος, ανεξαρτήτως του τρόπου εκτέλεσής αυτής (είτε μέσω ανάλογης μείωσης των επόμενων πληρωμών προς τον τελικό λήπτη, εφόσον υπάρχουν τέτοιες, είτε- εφόσον έχει ολοκληρωθεί η χρηματοδότηση- μέσω της άμεσης ταμειακής βεβαίωσης του ποσού στην οικεία ΔΟΥ και επιδίωξης είσπραξής του κατά τις διατάξεις του ΚΕΔΕ) υπάγεται πρωτογενώς στη δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου σύμφωνα με τα άρθρα 98 παρ.1 εδάφ.στ' του Συντάγματος, άρθρα 8 παρ.2 περιπτ.α και 24 παρ.1 περ.η , όπως ισχύει, του ν.4820/2021 και 111 παρ.1 περ.β υποπερ.ι του ν.4700/2020 (βλ. ΟΛΕΛΣυν 1334/2023 σκ. 40,42 και 43). Περαιτέρω, εκτός της προεκτεθείσας απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης, εκδόθηκε και ως άνω απόφαση ανάκλησης ένταξης της πράξης στο πιο πάνω Πρόγραμμα (απένταξη), η οποία αποβλέπει στην ολική αναδρομική ακύρωση (κατάργηση) της χρηματοδοτικής συνδρομής που αντλείται από το Πρόγραμμα αυτό, λόγω της σοβαρότητας της διαπιστωθείσας παρατυπίας από την εκκαλούσα, η οποία καθιστά ανέφικτη την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου και την επίτευξη των στόχων του

Επιχειρησιακού Προγράμματος. Η τυπική και μόνο έκδοση της ανωτέρω απόφασης ανάκλησης της ένταξης της πράξης στο ως άνω Πρόγραμμα παράλληλα με την συμπεροσβαλλόμενη απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης αποδεικνύεται από τα ακόλουθα: α) η εν λόγω απόφαση έχει εκδοθεί την ίδια ακριβώς ημέρα με την ανωτέρω απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης, ήτοι στις 30.6.2020, δοθέντος ότι αυτή έχει μεν ληφθεί στις 24.6.2020, πλην φέρει αριθμό πρωτοκόλλου του πρώην ΕΙΕΑΔ στις 30.6.2020 (... οικ./30.6.2020), στο σώμα της δε φέρει ηλεκτρονική υπογραφή με ημερομηνία 30.6.2020 και η ημερομηνία ανάρτησής στη «ΔΙΑΥΓΕΙΑ» είναι η ίδια (30.6.2020), β) όπως η εκκαλούσα προβάλλει και το εφεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο δεν αμφισβητεί, η απόφαση αυτή έχει κοινοποιηθεί σ' αυτήν από κοινού με την ανωτέρω προσβαλλόμενη απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης (με το αριθ. πρωτ. .../30.6.2020, διαβιβαστικό έγγραφο του πρώην ΕΙΕΑΔ), γ) η απόφαση αυτή, αν και η διαπιστωθείσα παρατυπία της εκκαλούσας στην οποία αυτή ερείδεται αφορά στην μη υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου του Σχεδίου Διαρθρωτικής Προσαρμογής της επιχείρησης και στη μη τεκμηρίωση των δαπανών που αντιστοιχούσαν σ' αυτό, έχει εκδοθεί μετά τη λήξη της διάρκειας υλοποίησης του ως άνω επενδυτικού σχεδίου (λήξη αυτής μετά από 18 μήνες από την έκδοση της από 6.8.2012 απόφασης ένταξης της εκκαλούσας, ήτοι στις 6.2.2014, και σε κάθε περίπτωση στις 31.3.2016, μετά την χορηγηθείσα από τον πρώην ΕΙΕΑΔ παράταση). Επομένως, τυχόν εκδοθείσα δικαστική απόφαση που να διατάσσει την ακύρωση αυτής θα απέβαινε, εν προκειμένω, αλυσιτελής, δοθέντος ότι δεν θα οδηγούσε, σε συμμόρφωση με τη δικαστική απόφαση, σε επανένταξη της σχετικής ενίσχυσης της εκκαλούσας στην ανωτέρω Πράξη, λόγω της λήξης της διάρκειας υλοποίησης του ως άνω επενδυτικού σχεδίου, δ) η εκκαλούσα, σε κάθε περίπτωση, δεν επιδιώκει με την υπό κρίση έφεση, όπως προκύπτει από τους προβαλλόμενους μ' αυτή λόγους, που στρέφονται αποκλειστικά κατά της ανωτέρω προσβαλλόμενης απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης, την ακύρωση της απόφασης ανάκλησης της ένταξης (απένταξης) της ενίσχυσης προς αυτήν και την επανένταξή της στο οικείο επενδυτικό σχέδιο, αλλά την άρση των σε βάρος της δημοσιονομικών συνεπειών της ως άνω απόφασης δημοσιονομικής

διόρθωσης και της εκδοθησόμενης σε εκτέλεση αυτής απόφασης ανάκτησης, ώστε αυτή να απαλλαγεί από την σχετική υποχρέωση επιστροφής του ποσού της ληφθείσας ενίσχυσης.

Περαιτέρω, σύμφωνα δε με το άρθρο 4 του ν. 4700/2020, το Ελεγκτικό Συνέδριο όταν δικάζει διαφορές που εμπίπτουν στη δικαιοδοτική του ύλη, όπως η προκείμενη διαφορά από δημοσιονομική διόρθωση υπόχρεης σε δημόσια λογοδοσία επιχείρησης, προβαίνει, όταν δεν υπάρχει ρητή αντίθετη νομοθετική διάταξη ή απόφαση δικαστηρίου άλλου δικαιοδοτικού κλάδου, η οποία να παράγει σχετικό δεδικασμένο, σε παρεμπόδιση έρευνα του κύρους και της νομιμότητας σχετικής διοικητικής πράξης (απόφασης), όπως η ανωτέρω απόφαση ανάκλησης της απόφασης ένταξης της επίδικης ενίσχυσης της εκκαλούσας στην σχετική συγχρηματοδοτούμενη Πράξη, ακόμη και αν αυτή εμπίπτει καταρχήν στη δικαιοδοσία άλλου δικαιοδοτικού κλάδου και έχει παρέλθει άπρακτη η προθεσμία αυτοτελούς δικαστικής προσβολής της, με αποτέλεσμα η πράξη αυτή να έχει εξοπλιστεί με το τεκμήριο νομιμότητας, εφόσον τούτο είναι αναγκαίο για την εκδίκαση της υπόθεσης επί της σχετικής έφεσης, όπως η υπό κρίση, που άγεται ενώπιον του (πρβλ. ΕλΣυν Δέκ. Τμ. 1479/2025 σκ.3). Ο παρεμπόδιον δε αυτός δικαστικός έλεγχος, που οδηγεί σε κρίση επί της (εν όλω ή εν μέρει) νομιμότητας της σχετικής παρεμπιπτόντως κρινόμενης διοικητικής πράξης και όχι στην ακύρωσή της, αποτελεί στοιχείο της πλήρους δικαιοδοσίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου και της αυτοτέλειάς αυτού, ως δικαιοδοτικού κλάδου, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα (πρβλ. ΕλΣυν Ολομ. 1334/2023), και παρέχει στις σχετικές διαφορές, όπως η προκείμενη, πλήρη δικαστική προστασία του εκκαλούντος διαδίκου, σύμφωνα με τα άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ αλλά και 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Ελευθεριών της ΕΕ. Παράλληλα δε παρέχεται και έρεισμα για σχετική αγωγική αξίωση κατά του παθητικώς νομιμοποιούμενου υπέρ ου η προσβαλλόμενη απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης προσώπου (Ελληνικού Δημοσίου ή/και άλλου δημόσιου νομικού προσώπου) στην περίπτωση παρεμπόδισης δικαστικής αναγνώρισης της μη νομιμότητας της οικείας απόφασης απένταξης (ανάκλησης της απόφασης ένταξης της σχετικής ενίσχυσης).

Περαιτέρω, απαραδέκτως, ζητείται με την έφεση η ακύρωση της από 21.11.2016 (αριθ. πρωτ. .../14.12.2016) απόφασης του ΔΣ του πρώην ΕΙΕΑΔ (ΑΔΑ: ...), με την οποία έγινε αποδεκτή η με αρ. πρωτ. .../14.11.2016 εισήγηση του Προέδρου και Γενικού Διευθυντή του πρώην ΕΙΕΑΔ για την ανάκληση της ανωτέρω απόφασης ένταξης της ενίσχυσης της εκκαλούσας, διότι αυτή συνιστά μη εκτελεστή (προπαρασκευαστική) των ανωτέρω αποφάσεων δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκλησης της απόφασης ένταξης της ενίσχυσης της εκκαλούσας στην ανωτέρω Πράξη. Επομένως, η κρινόμενη έφεση είναι κατά το μέρος της αυτό απαραδέκτη και πρέπει να απορριφθεί. Η έφεση έχει ασκηθεί κατά τα λοιπά νομοτύπως και εμπροθέσμως και πρέπει να εξεταστεί ως προς την ουσιαστική βασιμότητά των προβαλλομένων λόγων αυτής.

3. Το νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει τη χρηματοδοτική συνεισφορά του ΕΚΤ, κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013 μέσω των επιχειρησιακών προγραμμάτων, όπως το ανωτέρω, θεσπίζεται : α) με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1083/2006 «περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής...» (EEL 210 της 31-7-2006), β) όπως εξειδικεύεται με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1828/2006 «για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ.1083/2006 του Συμβουλίου...» (EEL 210 της 31-7-2006) και γ) συμπληρώνεται με τις ειδικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) 1081/2006 « για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο ...» (EEL της 31-7-2006) . Ειδικότερα θεσπίζεται ένα σύστημα χρηματοδοτήσεων που παρέχεται από το ΕΚΤ για την υλοποίηση των έργων , τα οποία επιλέγονται με βάση συγκεκριμένα κριτήρια από την οικεία εθνική διαχειριστική αρχή (βλ.αρ.2 παρ.3 και 60 παρ.α Καν.1083/2006) και τα οποία συμβάλλουν στην υλοποίηση της αναπτυξιακής στρατηγικής που καθορίζεται μέσω του οικείου επιχειρησιακού προγράμματος στο οποίο εντάσσονται (αρ.2 παρ.1 του Καν.1083/2006). Επιτυγχάνεται με τον τρόπο αυτό, κατ'επέκταση, η εκπλήρωση του ευρύτερου σκοπού του ΕΚΤ, που συνίσταται, μεταξύ άλλων, και στην αύξηση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων , των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών (αρ.3 του Καν.1081/2006, αρ.162 -162 ΣΛΕΕ), στο πλαίσιο των οποίων υλοποιείται και η

προκειμένη πράξη [βλ.αρ.1 της 0.18808 /ΟΙΚ.3.3073 κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΦΕΚ Β 1659 /18-10-2010)]. Την υλοποίηση των διαρθρωτικών έργων αυτών ή « πράξεων» όπως ορίζονται (αρ.2 παρ.3 του Καν.1083/2006) αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν στις περιπτώσεις καθεστώτων ενίσχυσης, δυνάμει του άρθρου 107 της ΣΛΕΕ (πρώην άρ. 87 της ΣΕΚ) , όπως εν προκειμένω, οι « δικαιούχοι» που αποτελούν δημόσιες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις που λαμβάνουν τη δημόσια ενίσχυση (αρ.2παρ.4 του Καν.1083/2006). Κατόπιν των ανωτέρω και προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της χρηματοδότησης, η υλοποίηση του σχεδίου, που αποτελεί «φυσικό αντικείμενο» της πράξης αποτελεί προϋπόθεση της ενωσιακής συνδρομής(βλ. ΕλΣυν Ολ.1440/2022, σκ.67, Δεκ. Τμ.448/2025,σκ.2, 866/2025, σκ.4, 26/2026 σκ.5, Δ.Ε.Κ. απόφ. Της 19^{ης} Ιανουαρίου 2006, *Communitu montana della Valnerina* , C-240/03 P, σκ.86, Διάταξη της 25^{ης} Νοεμβρίου 2004, *Vela και Tecnagrid κατά Επιτροπής* , P -18/03, σκ. 135).

4. Περαιτέρω από τις διατάξεις, ιδίως, των άρθρων 56 παρ.1 και 78 παρ.1 του Καν.1083/2006 προκύπτει ότι θεσπίζεται ένα σύστημα επιλεξιμότητας των δαπανών που χρηματοδοτούνται μέσω των Ταμείων της Ένωσης, όπως το ΕΚΤ, εν προκειμένω, που βασίζεται στην αρχή της επιστροφής των δαπανών, δηλαδή στην χρηματοδότηση μόνο των πραγματικών δαπανών στις οποίες έχουν όντως υποβληθεί οι δικαιούχοι και συνδέονται ευθέως με τους σκοπούς της χρηματοδοτούμενης δράσης οι οποίες αποδεικνύονται από νόμιμα και ακριβή παραστατικά. Άλλως, στην αντίθετη περίπτωση, ελλοχεύει ο κίνδυνος να καταστεί η οικονομική ενίσχυση απλό οικονομικό βοήθημα για το δικαιούχο εκείνο ο οποίος έλαβε χρηματοδότηση μεγαλύτερη των δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε στο πλαίσιο υλοποίησης του αναληφθέντος έργου (βλ.ΕλΣυν Δεκ.Τμ., 68/2005 ,26/2026). Για το λόγο αυτό, εξάλλου, αντικείμενο των ελέγχων που διεξάγονται για την υλοποίηση των « πράξεων» είναι, μεταξύ άλλων, ότι η πράξη υλοποιείται σύμφωνα με την απόφαση έγκρισης και πληροί οποιονδήποτε ισχύοντα όρο ως προς τη λειτουργικότητα και τη χρήση αυτής ή σχετικά με τους επιδιωκόμενους σκοπούς, τα συγχρηματοδοτούμενα προϊόντα και υπηρεσίες έχουν παραδοθεί και οι δαπάνες που δηλώνουν οι δικαιούχοι στο πλαίσιο

υλοποίησης του φυσικού αντικειμένου της « πράξης» είναι πραγματικές(αρ.60 παρ.β, 61 παρ.β1 και γ του Καν.1083/2006, αρ.13,16, 22 Καν.1828/2006, πρβλ. ΔΕΕ απόφ.της 1^{ης} Οκτωβρίου 2020, LSEZ SIA « Elme Messer Metalurgs» κατά Latvijas Investisiju an attistibas agentura, στην υπόθεση C-743/18 σκ.54).

5. Με τις προεκτεθείσες διατάξεις θεσπίζεται ένα αποκεντρωμένο σύστημα σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη υλοποιούν τις χρηματοδοτικές παρεμβάσεις με « επιμερισμένη διαχείριση». Αυτό συνεπάγεται ότι αυτά έχουν την πρωταρχική ευθύνη για την υλοποίηση, τη διαχείριση και τον έλεγχο των συγχρηματοδοτούμενων από τα ευρωπαϊκά κονδύλια πράξεων(βλ. αιτιολογική σκ.65 καθώς και άρθρα 12 και 70 του Καν.1083/2006), έτσι ώστε να εξασφαλίζεται ότι τα κονδύλια αυτά χρησιμοποιούνται κατά νόμιμο και ορθό τρόπο και σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (βλ. αιτιολογική σκέψη 28 και άρθρα 14 παρ.1 και 60 εδ. πρώτο του Καν.1083/2006). Κατ'επέκταση, τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα που διασφαλίζουν ότι τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου των επιχειρησιακών προγραμμάτων λειτουργούν ουσιαστικά και ότι «προλαμβάνουν, εντοπίζουν και διορθώνουν παρατυπίες και ανακτούν αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά (...) ανάλογα με την περίπτωση» (αρ. 58 και 70 παρ. του Καν.1083/2006).

6. Σε εθνικό επίπεδο προς εκπλήρωση της ως άνω υποχρέωσης θέσπισης του αναγκαίου νομικού πλαισίου εκδόθηκαν α) ο ν.2362/1995 (Α' 247) « Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» («Κεφάλαιο δέκατο πέμπτο Δοσοληψίες – Διαχείριση και έλεγχος κοινοτικών πόρων», άρθρα 96 έως 105) και ήδη τις ομοίου αντικειμένου διατάξεις των άρθρων 116 έως 124 του ν.4270/2014» Αρχές της δημοσιονομικής διαχείρισης και Εποπτείας(...), δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α' 143) β) ο ν.3614/2007 « Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013» (Α' 267). Κατ' εξουσιοδότηση δε των ανωτέρω νόμων εκδόθηκε η 14053/ΕΥΣ 1749/27-3-2008 «Υπουργική απόφαση συστήματος διαχείρισης» (στο εξής ΥΠ.Α.ΣΥ.Δ) του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών (Β 540), όπως το κεφάλαιο Δ' αυτής τροποποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε με την 43804/ΕΥΘΥ 2041/7-9-9-2009 όμοια απόφαση (Β'

1957/2009) και αντικαταστάθηκε εκ νέου ως άνω με το άρθρο μόνον της 5058/ΕΥΘΥ 138/2013 απόφασης του Υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (Β΄ 292/2013).

7. Στο ως άνω πλαίσιο, όταν επιβεβαιωθεί η ύπαρξη παρατυπίας κατά την υλοποίηση της συγχρηματοδοτούμενης πράξης, τα κράτη μέλη οφείλουν να προβούν στις απαιτούμενες δημοσιονομικές διορθώσεις οι οποίες «συνίστανται στην ακύρωση του συνόλου ή μέρους της δημόσιας συνεισφοράς του επιχειρησιακού προγράμματος» (βλ. αρ.98 παρ.2 του Καν.1083/2006, αρ.14 ΥΠΑΣΥΔ) και με την προϋπόθεση ότι πρόκειται για μεμονωμένη και όχι για συστηματική παρατυπία, όταν η οικεία εθνική αρχή καλείται να προσδιορίσει το ποσό προς επιβολή οφείλει να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας, κατά τρόπο ώστε το ποσό του οποίου ζητείται η επιστροφή να μην είναι δυσαναλόγως υψηλό σε σχέση με τις διαπραχθείσες παρατυπίες. Στη περίπτωση αυτή προβαίνει υποχρεωτικά, σε κατά περίπτωση εξέταση, λαμβάνοντας κάθε φορά υπόψη της τα κριτήρια, τη φύση της διαπιστωθείσας παρατυπίας, τη σοβαρότητά της και την οικονομική ζημία την οποία προκάλεσε ή μπορούσε να προκαλέσει στο οικείο Ταμείο καθώς και όλες τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως που αφορούν σε ένα από τα προαναφερόμενα κριτήρια (ΕλΣυν 275/2025 σκ.38, 23/2025 σκ.7, 932/2024, σκ.25, 1301/2020 σκ.4, πρβλ. απόφαση του Δ.Ε.Ε. , της 6^{ης} Δεκεμβρίου 2017, Compania Nationala de Administrare a Infrastructurii Rutiere SA, κατά Ministerul Fondurilor Europene- Diresctia Generala Managementul Fondurilor Externe , C- 408/16, σκ. 60-66, απόφ. Της 8^{ης} Ιουνίου 2023 , ANAS κατά Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti , C- 545/2021 σκ. 41 επ., της 4^{ης} Οκτωβρίου 2024, Obshtina Svishtov κλπ., C- 175/2023).

8. Ακολούθως, η λόγω της επιβεβαιωθείσας παρατυπίας αχρεωστήτως καταβληθείσα δημόσια συνεισφορά ανακτάται από αυτόν που την εισέπραξε (βλ. αρ.2 περ.7, 70 παρ.1 περ.β του Κανονισμού και 26 παρ.3 του ν.3614/2007, ΔΕΕ 1.10.2020, C- 743/18 σκ. 59 και 64 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Ορίζεται δε ως « παρατυπία» «κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού- ενωσιακού δικαίου, η οποία προκύπτει από πράξη ή παράλειψη οικονομικού φορέα και η οποία ζημιώνει ή ενδέχεται να ζημιώσει τον γενικό προϋπολογισμό της

Ευρωπαϊκής Ένωσης με τον καταλογισμό στον κοινοτικό προϋπολογισμό της αδικαιολόγητης δαπάνης» (βλ. αρ.2 περ.7 του Καν.1083/2006 και 1 περ.6 του ν.3614/2007).

9. Επομένως, η ύπαρξη παρατυπίας προϋποθέτει τη σωρευτική συνδρομή τριών (3) στοιχείων, ήτοι : 1) την ύπαρξη παραβίασεως του δικαίου της Ένωσης που περιλαμβάνει και τις παραβάσεις διατάξεων εθνικού δικαίου, οι οποίες έχουν εφαρμογή στις χρηματοδοτούμενες από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία πράξεις (βλ. ΔΕΕ της 1^{ης} Οκτωβρίου 2020, C- 743/18, σκ. 52 , της 26^{ης} Μαΐου 2016, C- 260/14 και C- 261/14 σκ. 37 και 43), 2) το να οφείλεται η παράβαση αυτή σε πράξη ή παράλειψη ενός οικονομικού φορέα, δηλαδή οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου λαμβάνει μέρος στην υλοποίηση της συνδρομής των Ταμείων (ΔΕΕ της 29.2.2024 , C- 437/2022, της 4^{ης} 10.2024 , C- 721/2022 P, της 6.3.2025, C- 471/2023 και C- 477/2023) και 3) την ύπαρξη πραγματικής ή δυνητικής ζημίας του προϋπολογισμού της Ένωσης. Ως προς την προϋπόθεση αυτή πρέπει να επισημανθεί ότι δεν απαιτείται να αποδεικνύεται η ύπαρξη συγκεκριμένης οικονομικής επιπτώσεως. Αρκεί συγκεκριμένα να μην αποκλείεται το ενδεχόμενο να έχει η παράβαση αυτή επιπτώσεις σε βάρος του προϋπολογισμού του οικείου Ταμείου (πρβλ. ΕλΣυν Τμ.Ι 609/2021, σκ. 12 , ΔΕΕ C- 743/18, σκ. 67 απόφαση της 6^{ης} Δεκεμβρίου 2017 *Compania Naackionala de Administrare a Infrastructurii Rutiere* , C- 408/16, σκ. 60 και 61 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Σημειωτέον ότι η υποχρέωση επιστροφής οφέλους που αποκτήθηκε αδικαιολογήτως λόγω παρατυπίας δεν συνιστά κύρωση αλλά απλώς συνέπεια της διαπιστώσεως ότι δεν συνέτρεχαν οι αναγκαίες προϋποθέσεις για τη λήψη του οφέλους, οπότε αυτό αποκτήθηκε χωρίς νόμιμη αιτία.(πρβλ. ΕλΣυν Ολ 2040/2020 σκ. 15, ΔΕΕ απόφ. Της 26^{ης} Μαΐου 2016, *Judetul Neamlund* και *Judetul Bacau* , C- 261/14, σκ. 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), κατά συνέπεια, η απόδειξη οιασδήποτε προθέσεως ή αμέλειας εκ μέρους του δικαιούχου δεν είναι αναγκαία για την ύπαρξη τέτοιας παρατυπίας (ΕλΣυν 2040/2020 σκ. 15, Τμ.Ι 546/2020 σκ.9, ΔΕΕ απόφαση της 1^{ης} Οκτωβρίου 2020 *LSEZ SIA Elme Messer Metalurgs κατά Latvijas Investiciju un attistibas agentura* , C- 743/18 σκ. 64-65).

10. Περαιτέρω, κατ' εξουσιοδότηση της παρ.5 του άρθρου 10 του ν.3614/2007 και στο πλαίσιο του συγχρηματοδοτούμενου από ευρωπαϊκούς πόρους Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013» εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 0.18806/ Οικ. 3.3072/18.10.2010 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης « Διαρθρωτική προσαρμογή εργαζομένων μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων που απασχολούν 1-49 άτομα εντός της οικονομικής κρίσης (ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ Β)» (ΦΕΚ Β 1658), όπως τροποποιήθηκε με την 1.4772 /ΟΙΚ3.868/5-4-2011 (ΦΕΚ Β 539/6-4-2011) και με την 2.10940/Οικ.3.1039 (ΦΕΚ Β 1463/3-5-2012) όμοιες Υπουργικές Αποφάσεις , με την οποία κλήθηκαν οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις που απασχολούν 1 έως 49 εργαζόμενους να υποβάλλουν αιτήσεις για χρηματοδότηση «Σχεδίων Διαρθρωτικής Προσαρμογής». Βάσει των αιτήσεων αυτών κλήθηκαν οι ανωτέρω να προχωρήσουν στην εφαρμογή αλλαγών και μέτρων αναδιάρθρωσης και προσαρμογής, τα οποία θα επιφέρουν σοβαρές ανακατατάξεις και επιπτώσεις στο επιχειρησιακό και εργασιακό τους περιβάλλον, με στόχο να ανταποκριθούν στις νέες συνθήκες που διαμορφώνει η οικονομική κρίση (αρ.1 και 3 της απόφασης). Ειδικότερα, οι επιχειρήσεις αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υλοποιήσουν τα «Σχέδια Διαρθρωτικής Προσαρμογής» τους με βάση τα οποία αξιολογούνται σε πρώτο στάδιο οι αιτήσεις τους και μετέπειτα εγκρίνεται η ένταξή τους στο πρόγραμμα(βλ. αρ.7 και 8 της απόφασης). Τα Σχέδια αφορούν δράσεις κατάρτισης του προσωπικού των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων και δράσεις συμβουλευτικής για θέματα επιχειρηματικής λειτουργίας ή προσωπικού, στο πλαίσιο των διακηρυσσόμενων στόχων του προγράμματος (αρ.1 και αρ.4 της απόφασης).

11. Κατόπιν αυτών, επιλέξιμες δαπάνες που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα είναι: α) στο πλαίσιο των δράσεων συμβουλευτικής, οι δαπάνες της επιχείρησης για λήψη υπηρεσιών Συμβούλων με σκοπό την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε θέματα επιχειρηματικής λειτουργίας ή προσωπικού ή οργανωτικά συστήματα και β) στο πλαίσιο των δράσεων κατάρτισης οι δαπάνες που αντιστοιχούν στην αμοιβή πιστοποιημένων φορέων

Κατάρτισης (Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης, «ΚΕΚ»), οι δαπάνες των καταρτιζομένων (αμοιβές καταρτιζομένων – εκπαιδευτικό επίδομα, βλ. αρ.6.4. της απόφασης) και οι δαπάνες της ίδιας της επιχείρησης για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης των εργαζομένων – καταρτιζομένων της (όπως πρώτες ύλες, γραφική ύλη, κλπ, αρ.6 της απόφασης).

12. Για τον έλεγχο της προόδου του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου στη φάση υλοποίησης του Σχεδίου, η επιχείρηση αναλάμβανε την υποχρέωση να υποβάλλει στην οικεία Διαχειριστική Αρχή [και εν προκειμένω για το κρίσιμο χρονικό διάστημα στο Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕΙΕΑΔ), που είχε οριστεί Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης (ΕΦΔ), δυνάμει της 35560/οικ.6.8852/2013 Κοινής Απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και Εργασίας , Κοινωνικής Ασφάλειας και Πρόνοιας (ΦΕΚ Β΄ 3361/30-12-2013] : « Β1 . Για τις Συμβουλευτικές Υπηρεσίες: – Σύμβαση Συνεργασίας μεταξύ Επιχείρησης και Συμβούλου Προσαρμογής, με ειδική αναφορά του παραδοτέου – Περιοδικές Εκθέσεις Προόδου Β2 Για τις Δράσεις κατάρτισης πριν την έναρξη του κάθε προγράμματος κατάρτισης συμπληρώνονται και αποστέλλονται: 1. Δήλωση – Βεβαίωση , όπου θα αναγράφονται η ημερομηνία έναρξης υλοποίησης του προγράμματος κατάρτισης, ο τίτλος του εγκεκριμένου προγράμματος και ο τόπος υλοποίησής του .2. Αναλυτικό και ωρολόγιο πρόγραμμα (θεωρίας – πρακτικής) στο οποίο αναγράφεται το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής του (θεωρία και πρακτική) και θα αναφέρεται ανά θεματική ενότητα ο αντίστοιχος εκπαιδευτής με τον αναπληρωτή του.3. Κατάρτιση με τα Ονοματεπώνυμα των Καταρτιζόμενων για το εγκεκριμένο πρόγραμμα. 4. Κατάσταση εκπαιδευτών οι οποίοι θα πρέπει να προέρχονται από το Μητρώο Εκπαιδευτών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης του ΕΚΕΠΙΣ (εκτός πρακτικής άσκησης), σύμφωνα με όσα προβλέπονται από το ΕΣΔΕΚ, όπως εκάστοτε ισχύει κατά τη δημοσίευση της πρόσκλησης και που έχουν οριστεί για το εγκεκριμένο πρόγραμμα με τα στοιχεία τους και δείγμα υπογραφής του. 5. Συμφωνητικό Συνεργασίας με πιστοποιημένη Δομή Κατάρτισης (...).».

13. Αντίστοιχα, μετά την ολοκλήρωση της υλοποίησης του Σχεδίου, η

επιχείρηση αναλαμβάνει την υποχρέωση το αργότερο εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο (2) μηνών, από την προκαθορισμένη ημερομηνία λήξης του έργου να υποβάλλει στον ΕΦΔ, τα ακόλουθα δικαιολογητικά: « Γ.1 Για τις Δράσεις κατάρτισης (από ΚΕΚ) – Τελική Αναλυτική Έκθεση Υλοποίησης του πραγματοποιηθέντος προγράμματος κατάρτισης – Έκθεση αξιολόγησης των εκπαιδευτών, των καταρτιζομένων, των στόχων και των αποτελεσμάτων του προγράμματος – Εξοφλημένη απόδειξη ή τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης. Γ2 Για τις Δράσεις Συμβουλευτικής: Τελική Αναλυτική Έκθεση Υλοποίησης Δράσεων Συμβουλευτικής σχετική με την αναδιοργάνωση της επιχείρησης , την τεχνολογική αναβάθμιση και διαφοροποίηση προϊόντων και υπηρεσιών, την προβολή και προώθηση προϊόντων ή/ και υπηρεσιών, την προώθηση εξαγωγών κλπ.- Εξοφλημένη απόδειξη ή τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών Συμβουλευτικής. Γ3 Αίτηση Αποπληρωμής του Προγράμματος, στην οποία θα διατυπώνεται με σαφήνεια η απαραίκλιτη αντιστοίχιση παραδοτέων υπηρεσιών και προϊόντων με πραγματοποιηθείσες δαπάνες (συνοδευόμενες από υποστηρικτικά έγγραφα) και με αντίστοιχες πληρωμές σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης Δ. Παραστατικά».

14. Για την καταβολή της χρηματοδότησης παρεχόταν στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις η ευχέρεια να επιλέξουν μεταξύ τριών (3) εναλλακτικών διαφορετικών τρόπων καταβολής (αρ. 9 της απόφασης). Μεταξύ αυτών ο « Γ΄ Τρόπος» όριζε: « Γ1. Η πρώτη δόση καταβάλλεται με την ολοκλήρωση του τριάντα τοις εκατό (30%) του φυσικού αντικείμενου, όπως αυτό θα προσδιοριστεί στη σύμβαση συνεργασίας με βάση τις ανθρωποώρες κατάρτισης και τα παραδοτέα των συμβουλευτικών υπηρεσιών και θα αντιστοιχεί στο τριάντα τοις εκατό (30%) του εγκριθέντος προϋπολογισμού. Γ2 Το υπόλοιπο εβδομήντα τοις εκατό (70%) θα καταβάλλεται έως και σε τρεις (3) δόσεις σύμφωνα με την πορεία υλοποίησης του φυσικού αντικείμενου, όπως ειδικότερα θα καθορίζεται στη σύμβαση. Σε κάθε περίπτωση τελευταία δόση αντιστοιχεί σε τουλάχιστον 20% του συνολικού κόστους του προγράμματος και αφορά στη πληρωμή του τελικού υπολοίπου. Η πληρωμή του τελικού υπολοίπου

πραγματοποιείται μετά την υποβολή από την Επιχείρηση της Αίτησης Αποπληρωμής της Αναλυτικής Έκθεσης Υλοποίησης και της Τελικής Έκθεσης Ολοκλήρωσης Έργου, στις οποίες βεβαιώνεται η υλοποίηση του 100% του φυσικού αντικειμένου και των παραστατικών που τεκμηριώνουν τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες, σύμφωνα με τους όρους που προσδιορίζονται στη σύμβαση συνεργασίας και οι οποίοι διασφαλίζουν τα ποιοτικά κριτήρια του προγράμματος».

15. Στην υπό κρίση υπόθεση, από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου, αποδεικνύονται τα ακόλουθα: Η εκκαλούσα, που είναι επιχείρηση κυρίως παροχής υπηρεσιών γενικής συντήρησης, επισκευής και φανοποιίας αυτοκινήτων, η οποία είχε την έδρα της μέχρι και τον χρόνο άσκησης της έφεσης στις ... .. Αιγιαλείας Νομού Αχαΐας, εντάχθηκε για χρηματοδότηση στην Πράξη «Διαρθρωτική προσαρμογή εργαζομένων μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, που απασχολούν 1-49 άτομα, εντός της οικονομικής κρίσης (Πρόσκληση Β΄)» του Θεματικού Άξονα 2 και του Άξονα Προτεραιότητας 4 «Ενίσχυση της Προσαρμοστικότητας του Ανθρώπινου Δυναμικού και των Επιχειρήσεων» του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» του ΕΣΠΑ 2007-2013, δυνάμει της από 6.8.2012 απόφασης του ΔΣ του πρώην ΕΙΕΑΔ (αρμοδίου ΕΦΔ), με το οποίο και σύναψε την από 25.9.2012 σχετική σύμβαση χρηματοδότησης, συνολικού ποσού 14.800,00 ευρώ. Με τη σύμβαση αυτή η εκκαλούσα ανέλαβε την υποχρέωση να υλοποιήσει δράσεις κατάρτισης και δράσεις συμβουλευτικής σε θέματα επιχειρηματικής λειτουργίας ή/και προσωπικού ή/και σε οργανωτικά συστήματα – διαδικασίες. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του εγκριθέντος με την ανωτέρω απόφαση ένταξης επενδυτικού σχεδίου διαρθρωτικής προσαρμογής της, η εκκαλούσα συνεργάστηκε για την υλοποίηση των αντίστοιχων εγκριθεισών δράσεων κατάρτισης και συμβουλευτικής επιχειρήσεων, που έπρεπε να υλοποιήσει, με τους αντίστοιχους επιλεγέντες από τον Κλαδικό της Συλλογικό Φορέα Σύνδεσμο Φανοποιών και Επισκευαστών Καροσσερί Αυτοκινήτων Ν. Αχαΐας «...». Στο πλαίσιο του οικείου εγκριθέντος Κλαδικού Σχέδιου Διαρθρωτικής Προσαρμογής (Πρόσκληση Α) συνεργάστηκε με το Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) «... & ΣΙΑ Ο.Ε.», που έχει τον

διακριτικό τίτλο «ΚΕΚ ...», και με την εταιρεία συμβούλων επιχειρήσεων «... Α.Ε.». Με το ανωτέρω ΚΕΚ η εκκαλούσα σύναψε την από 5.3.2013 σχετική σύμβαση – συμφωνητικό παροχής υπηρεσιών κατάρτισης στο αντικείμενο «Σχεδιασμός και εφαρμογή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης ISO 14001 & EMAS», διάρκειας 200 ωρών, αντί ποσού 8,00 ευρώ ανά ώρα και ανά καταρτιζόμενο εργαζόμενο της.

Εξάλλου, στην ως άνω σύμβαση χρηματοδότησης η εκκαλούσα επέλεξε τον προαναφερόμενο Γ' τρόπο πληρωμής (βλ. άρθρο 9 παρ. 1 της σύμβασης), με αποτέλεσμα να της καταβληθεί, κατόπιν σχετικής αίτησής της και χωρίς προηγούμενο έλεγχο από το ΕΙΕΑΔ (ΕΦΔ), το 80% της συνολικής της ενίσχυσης, ήτοι το ποσό των 11.840,00 ευρώ, στις 22.1.2015, με πίστωση σε τραπεζικό της λογαριασμό της και σε εξόφληση του .../11.11.2014 τιμολογίου που αυτή εξέδωσε για την πληρωμή του. Ενόψει της επιλογής της αυτής η εκκαλούσα ανέλαβε με την ως άνω σύμβαση, όπως ήδη προεκτέθηκε (βλ. σκ. 12 και 13 της παρούσας), την υποχρέωση να υποβάλει εντός διμήνου μετά την εκ μέρους της εμπρόθεσμη ολοκλήρωση των ως άνω δράσεων κατάρτισης και συμβουλευτικής (με συμβατική διάρκεια ολοκλήρωσης του αντικειμένου των δράσεων 18 μήνες από την έκδοση της ανωτέρω απόφασης ένταξης) αίτηση από κοινού με φάκελο αποπληρωμής της ενίσχυσης, ήτοι του μη εισέτι καταβληθέντος υπολοίπου 20% αυτής (άρθρο 9 παρ. 2 της σύμβασης).

Ο σχετικός φάκελος αποπληρωμής ορίστηκε στη σύμβαση ότι πρέπει να περιλαμβάνει α) τα νόμιμα παραστατικά που τεκμηριώνουν τις πραγματοποιηθείσες επιλέξιμες δαπάνες (εξοφλημένες αποδείξεις ή εξοφλημένα τιμολόγια παροχής υπηρεσιών κατάρτισης και συμβουλευτικής), β) έκθεση αξιολόγησης των εκπαιδευτών, των καταρτιζόμενων, των στόχων και των αποτελεσμάτων του εγκριθέντος προγράμματος κατάρτισης, γ) αναλυτικές εκθέσεις υλοποίησης των ως άνω δράσεων κατάρτισης και συμβουλευτικής σχετικά με την αναδιοργάνωση της επιχείρησης της εκκαλούσας, την τεχνολογική αναβάθμιση και τη διαφοροποίηση προϊόντων και υπηρεσιών της και δ) την τελική έκθεση ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου της εκκαλούσας (άρθρο 12 παρ. 3 της σύμβασης), προκειμένου η εκκαλούσα να αποδείξει αφενός την

πραγματική, ορθή και νόμιμη εκτέλεση του φυσικού αντικειμένου των άνω δράσεων και αφετέρου την πραγματική, ορθή και νόμιμη διάθεση του ποσού της ενίσχυσης που κατά τα ανωτέρω έλαβε για την πληρωμή των επιλέξιμων στο πλαίσιο υλοποίησης των εν λόγω δράσεων δαπανών. Περαιτέρω, στην ίδια σύμβαση ορίστηκε ότι η μη εμπρόθεσμη υποβολή εκ μέρους της εκκαλούσας του φακέλου αποπληρωμής με το σύνολο των ανωτέρω υποχρεωτικών περιλαμβανόμενων σ' αυτόν στοιχείων (εγγράφων), κατά συνέπεια, η μη απόδειξη της εμπρόθεσμης πραγματικής, ορθής και νόμιμης υλοποίησης εκ μέρους της του ενισχυθέντος στο πλαίσιο της ανωτέρω Πράξης επενδυτικού σχεδίου διαρθρωτικής προσαρμογής της, που διαπιστώνονται στο πλαίσιο σχετικής διοικητικής επαλήθευσης, συνιστούν λόγους έκδοσης σε βάρος της αφενός αποφάσεων δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης του ποσού της ενίσχυσης που αυτή είχε ήδη λάβει (το 80% αυτής), ως αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντος, και αφετέρου απόφασης ανάκλησης της ανωτέρω απόφασης ένταξης (απένταξης) της ενίσχυσης της εκκαλούσας στην ανωτέρω Πράξη (άρθρα 12 παρ. 4 και 15 της σύμβασης).

Κατά τον διενεργηθέντα από το πρώην ΕΙΕΑΔ, ως ΕΦΔ, στις 22.6.2017 δημοσιονομικό έλεγχο (διοικητική επαλήθευση) διαπιστώθηκε ότι η εκκαλούσα δεν εκπλήρωσε μέχρι τις 31.3.2016, που ήταν η τελική προθεσμία υποβολής των αιτήσεων και φακέλων αποπληρωμής που δόθηκε από το ΕΙΕΑΔ σε όλους τους ενταχθέντες για ενίσχυση στην ανωτέρω Πράξη δικαιούχους (βλ. την από 15.3.2016 αναρτηθείσα στην ιστοσελίδα του σχετική ανακοίνωση), την ως άνω υποχρέωσή της για υποβολή φακέλου από κοινού με αίτηση αποπληρωμής της ενίσχυσής της (για το υπόλοιπο 20% της ενίσχυσής της), ο οποίος να περιλαμβάνει τα απαιτούμενα αποδεικτικά στοιχεία (τα νόμιμα παραστατικά που τεκμηριώνουν τις πραγματοποιηθείσες επιλέξιμες δαπάνες, ήτοι εξοφλημένες αποδείξεις ή εξοφλημένα τιμολόγια παροχής υπηρεσιών κατάρτισης και συμβουλευτικής, έκθεση αξιολόγησης των εκπαιδευτών, των καταρτιζόμενων, των στόχων και των αποτελεσμάτων του εγκριθέντος προγράμματος κατάρτισης, αναλυτικές εκθέσεις υλοποίησης των ως άνω δράσεων κατάρτισης και συμβουλευτικής σχετικά με την αναδιοργάνωση της επιχείρησης της εκκαλούσας,

την τεχνολογική αναβάθμιση και τη διαφοροποίηση προϊόντων και υπηρεσιών της, την τελική έκθεση ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου της εκκαλούσας). Η διαπίστωση αυτή περιλήφθηκε στη .../25.8.2017 σχετική έκθεση διοικητικής επαλήθευσης του ΕΙΕΑΔ, με την οποία διαπιστώθηκε, περαιτέρω, ότι η εκκαλούσα, παραλείποντας να υποβάλει τον ως άνω φάκελο εντός της ανωτέρω καταληκτικής προθεσμίας παραβίασε τις υποχρεώσεις της στο πλαίσιο της επίμαχης ενίσχυσης, από τις οποίες εξαρτήθηκε η χορήγησή της σ' αυτήν. Ειδικότερη συνέπεια της παρατυπίας αυτής ήταν να μην δύναται να βεβαιωθεί και τελικώς να μην αποδεικνύεται η υλοποίηση και η πλήρης και ορθή εκτέλεση του φυσικού αντικειμένου του ενισχυθέντος επενδυτικού σχεδίου διαρθρωτικής προσαρμογής της ως προς τις δράσεις κατάρτισης και συμβουλευτικής σύμφωνα με τις προβλεπόμενες στη σύμβαση και στον Οδηγό Εφαρμογής της ανωτέρω Πράξης προδιαγραφές αλλά ούτε και του οικονομικού αντικειμένου (οι πραγματικές συνολικές δαπάνες αλλά και η τεκμηρίωση αυτών με αντίστοιχα παραστατικά και εξοφλητικά, συνοδευόμενα από λογιστικά έγγραφα) του ίδιου σχεδίου. Ακολούθως ότι συντρέχει περίπτωση αφενός επιβολής σε βάρος της δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης (επιστροφής) του συνόλου του ποσού της ενίσχυσης που αυτή έχει λάβει (11.840,00 ευρώ, ήτοι του 80% του συνόλου αυτής), ως αχρεωστήτως καταβληθέντος, εντόκως από την ημερομηνία καταβολής του, και αφετέρου ανάκλησης της ανωτέρω απόφασης ένταξης της ενίσχυσής της στην ανωτέρω Πράξη. Στην έκθεση περιλαμβανόταν ακόμη κλήση της εκκαλούσας για έγγραφη και εντός προθεσμίας δέκα πέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την κοινοποίησή της σ' αυτήν άσκηση (υποβολή) αντιρρήσεων κατά αυτής.

Η εκκαλούσα άσκησε κατά της ανωτέρω έκθεσης διοικητικής επαλήθευσης τις με αριθ. πρωτ. 1760/12.10.2007 αντιρρήσεις, με τις οποίες πρόβαλε ότι έχει τηρήσει όλες τις σχετικές συμβατικές υποχρεώσεις τις, αφού ολοκλήρωσε επιτυχώς πριν από την καταβολή σ' αυτήν του ανωτέρω ποσού των 11.840,00 ευρώ, το σύνολο του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του ενισχυθέντος επενδυτικού σχεδίου διαρθρωτικής της προσαρμογής, ενώ μπορεί να προσκομίσει όλα τα σχετικά πρωτότυπα παραστατικά, έγγραφα και στοιχεία

τεκμηρίωσης αυτής της επιτυχούς ολοκλήρωσης. Το γεγονός δε της μη υποβολής του ανωτέρω φακέλου αποπληρωμής του υπολοίπου 20% της ενίσχυσής της οφείλεται σε έλλειψη συνεργασίας και υπαιτιότητα του Συμβούλου της (του ανωτέρω συνεργαζόμενου μ' αυτή ΚΕΚ), που είχε τους κωδικούς πρόσβασής της στο πληροφοριακό σύστημα της Πράξης. Οι αντιρρήσεις αυτές απορρίφθηκαν με τη .../11.6.2018 απόφαση του Γενικού Διευθυντή και Προέδρου του ΔΣ του πρώην ΕΙΕΑΔ αφενός ως εκπρόθεσμες και αφετέρου με όμοια με την ανωτέρω ουσιαστική αιτιολογία της έκθεσης διοικητικής επαλήθευσης. Επίσης η απόρριψη βασίστηκε στην πρόσθετη αιτιολογία ότι η εκκαλούσα προβάλλει μεν σχετική πλημμέλεια του συμβούλου της, ήτοι του ανωτέρω συνεργαζόμενου μ' αυτή ΚΕΚ, ως προς τη μη εκπλήρωση της ανωτέρω υποχρέωσής της, αυτή, όμως ουδεμία συνέπεια έχει ως προς την υποχρέωσή της προς το ΕΙΕΑΔ για επιστροφή του ως άνω αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού βάσει της ως άνω σύμβασης χρηματοδότησής της αλλά και του λοιπού κανονιστικού πλαισίου της ανωτέρω Πράξης, του οποίου αυτή έχει λάβει γνώση βάσει της από 16.5.2011 αίτησής της για ένταξη της ενίσχυσής της στην Πράξη αυτή.

Ακολούθως, εκδόθηκε η .../30.6.2020 προσβαλλόμενη απόφαση του ίδιου ως άνω Γενικού Διευθυντή, με την οποία επιβλήθηκε σε βάρος της εκκαλούσας δημοσιονομική διόρθωση ποσού 11.840,00 ευρώ, ήτοι του 80% της ενίσχυσης που αυτή είχε ήδη λάβει, ως αχρεωστήτως καταβληθέντος, με πρόταση (εισήγηση) προς τον αρμόδιο διατάκτη για έκδοση απόφασης ισόποσης ανάκτησης, πλέον τόκων, με την ίδια ως άνω αιτιολογία της έκθεσης διοικητικής επαλήθευσης και της απόφασης εξέτασης αντιρρήσεων. Εκδόθηκε, επίσης, η από 24.6.2020 (αριθ. πρωτ. ... οικ./30.6.2020) απόφαση του ΔΣ του πρώην ΕΙΕΑΔ, με την οποία ανακλήθηκε η ένταξης τη ενίσχυσης της εκκαλούσας στην ανωτέρω Πράξη, κατ' εφαρμογή του προαναφερόμενου άρθρου 15 της ως άνω σύμβασης χρηματοδότησής της, ήτοι με την ίδια ως άνω αιτιολογία.

16. Η εκκαλούσα επικαλείται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης εκδόθηκε κατά παράβαση του κατοχυρωμένου στο άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος δικαιώματός της σε προηγούμενη ακρόαση, αφού αυτή αν και έχει υλοποιηθεί, σύμφωνα με το οικείο νομοθετικό πλαίσιο και

τον ανωτέρω Οδηγό Εφαρμογής το ενισχυθέν επενδυτικό σχέδιο διαρθρωτικής της προσαρμογής, δεν άσκησε το δικαίωμα της αυτό, το δε δικαίωμα της για την άσκηση αντιρρήσεων κατά της ανωτέρω σχετικής έκθεσης διοικητικής επαλήθευσης, δεν δύναται να θεωρηθεί ότι θεραπεύει ην ως άνω πλημμέλεια, δοθέντος ότι αυτή δεν κλήθηκε ορθά και νόμιμα σε προηγούμενη ακρόαση ούτε είχε πλήρη ενημέρωσή για τις επαπειλούμενες συνέπειες της εκδοθείσας σε βάρος της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης. Επίσης ισχυρίζεται ότι αν είχε κληθεί όπως έπρεπε, θα είχε προσκομίσει όλα τα απαιτούμενα από την ανωτέρω Πρόκληση Β' και την ως άνω σύμβαση χρηματοδότησής της δικαιολογητικά, που θα αποδείκνυαν την εκ μέρους της υλοποίηση του προγράμματος.

17. Το προβλεπόμενο στο άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης, επιβάλλει την προηγούμενη της έκδοσης της ως άνω απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης κλήση του ελεγχόμενου δικαιούχου – λήπτη της οικείας ενίσχυσης να προβάλλει τις απόψεις του, η οποία πρέπει να περιέχει την αιτία της διαπιστωθείσας παρατυπίας και το προς δημοσιονομική διόρθωση ποσό ώστε να διασφαλιστούν τα δικαιώματα άμυνάς αυτού, ήτοι της δυνατότητάς του να προβάλει συγκεκριμένους ισχυρισμούς που ενδεχομένως να επηρεάσουν τη λήψη της σχετικής απόφασης από το αρμόδιο όργανο (βλ. ΕλΣυν Δέκ. Τμ. 256/2025, Έβδ. Τμ. 613/2021). Ανεξαρτήτως των ανωτέρω, όταν με την έφεση προβάλλεται λόγος περί παραβίασης του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης, για να παρίσταται αυτός λυσιτελής πρέπει να αναφέρονται οι ουσιώδεις ισχυρισμούς που ο εκκαλών θα προέβαλε ενώπιον της διοίκησης οι οποίοι θα ασκούσαν ουσιώδη επιρροή στην εκτίμηση των πραγματικών δεδομένων της υπόθεσής του και στη λήψη της οικείας απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης (βλ. ΔΕΕ αποφ. C-383/13, PPU, σκ. 38, ΕλΣυν Ολομ. 703/2024, 2119, 747/2020, 1794/2018, 1038/2017, Δέκ. Τμ. 256/2025, Έβδ. Τμ. 613/2021).

18. Ο ανωτέρω δε λόγος έφεσης πρέπει να απορριφθεί ως νόμω και ουσία αβάσιμος, διότι: α) προβλέπεται νομοθετικά η άσκηση, με πληρότητα, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην προηγούμενη σκέψη, του δικαιώματος προηγούμενης της έκδοσης της σχετικής απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης

ακρόασης του ελεγχόμενου δικαιούχου – λήπτη της ανωτέρω ενίσχυσης, αποριπτομένων των περί του αντιθέτου ισχυρισμών της εκκαλούσας. Όπως προεκτέθηκε, σε περίπτωση διαπίστωσης παρατυπίας στο πλαίσιο διοικητικής επαλήθευσης και πριν από την έκδοση της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης, εκδίδεται από τον ανωτέρω ΕΦΔ σχετική έκθεση, στην οποία αναφέρεται η αιτία της διαπιστωθείσας παρατυπίας και το ποσό της αντίστοιχης αχρεώστητης ή παράνομης καταβολής προς τον δικαιούχο της αντίστοιχης ενίσχυσης, η οποία κοινοποιείται στον ελεγχόμενο δικαιούχο της ενίσχυσης με κλήση του για έγγραφη (εντός προθεσμίας δέκα πέντε (15) ημερολογιακών ημερών από την κοινοποίηση) άσκηση σχετικών αντιρρήσεων ενώπιον του αρμοδίου οργάνου του ανωτέρω ΕΦΔ. Με τις αντιρρήσεις αυτές ο ελεγχόμενος μπορεί να προβάλει όλους τους ουσιώδεις ισχυρισμούς του και να προσκομίσει όλα τα στοιχεία που, κατά την άποψή του, δύνανται να έχουν επιρροή στη λήψη της σχετικής απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης (βλ. ΕλΣυν Δέκ. Τμ. 1495/2025, Έβδ. Τμ. 613/2021), β) το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης ασκήθηκε από την εκκαλούσα πριν από την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης, αφού κοινοποιήθηκε σ' αυτήν, όπως και η ίδια συνομολογεί, η .../25.8.2017 σχετική έκθεση διοικητικής επαλήθευσης του ΕΙΕΑΔ, που περιλαμβάνει την αιτία της διαπιστωθείσας παρατυπίας της εκκαλούσας και το προς δημοσιονομική διόρθωση ποσό της αντίστοιχης αχρεώστητης καταβολής προς αυτήν (11.840,00 ευρώ, ήτοι το 80% της ενίσχυσης της). γ) η εκκαλούσα άσκησε τις αντιρρήσεις της κατά της ανωτέρω έκθεσης, προβάλλοντας ουσιαστικούς ισχυρισμούς, και ειδικότερα, μεταξύ άλλων, ότι ολοκλήρωσε επιτυχώς το σύνολο του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του ενισχυθέντος επενδυτικού σχεδίου διαρθρωτικής της προσαρμογής και ότι μπορεί να προσκομίσει όλα τα σχετικά πρωτότυπα παραστατικά, έγγραφα και στοιχεία τεκμηρίωσης αυτής της επιτυχούς ολοκλήρωσης, παρότι δε, είχε τη δυνατότητα να προσκομίσει στο πλαίσιο των αντιρρήσεων όλα τα ανωτέρω στοιχεία, αυτή ουδέν προσκόμισε, δ) οι προβληθέντες από την εκκαλούσα λόγοι αντιρρήσεων εξετάστηκαν στην ουσία τους και απορρίφθηκαν στο σύνολό τους με την ανωτέρω απόφαση, παρά το γεγονός ότι αυτές (οι αντιρρήσεις) είχαν ασκηθεί

εκπροθέσμως (βλ. ΕλΣυν Δεκ. Τμ. 857/2025 σκ. 6).

19. Η εκκαλούσα περαιτέρω προβάλλει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης καθώς και η απόφαση ανάκλησης ένταξης της ενίσχυσής της στην ανωτέρω Πράξη εκδόθηκαν κατά πλάνη περί τα πράγματα και εσφαλμένη εκτίμηση των σχετικών πραγματικών περιστατικών, αφού αυτή υλοποίησε με συνέπεια και σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την ανωτέρω Πράξη καθώς και τον Οδηγό Εφαρμογής της το σύνολο του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του ενισχυθέντος επενδυτικού σχεδίου διαρθρωτικής της προσαρμογής. Εξάλλου για το λόγο αυτό αιτήθηκε και έλαβε το 80% της συνολικής της ενίσχυσης από την Πράξη, ενώ εκκρεμούσε το αίτημά της για την καταβολή του υπολοίπου 20% της ενίσχυσής της. Το γεγονός δε ότι δεν υποβλήθηκε μέχρι τη σχετική καταληκτική ημερομηνία (31.3.2016) αίτημα αποπληρωμής της ενίσχυσής της και ο σχετικός φάκελος αποπληρωμής - υλοποίησης του επενδυτικού της σχεδίου στο ΕΙΕΑΔ οφείλεται σε έλλειψη αποτελεσματικής συνεργασίας με το συμβεβλημένο μ' αυτή ΚΕΚ, που είχε αναλάβει εξ ολοκλήρου να κατευθύνει την εκκαλούσα στην υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου διαρθρωτικής προσαρμογής της στο πλαίσιο της Πράξης, ενώ είχε στην κατοχή του τους κωδικούς πρόσβασής της στο πληροφοριακό σύστημα της Πράξης και είχε επίσης αναλάβει το σύνολο των σχετικών επικοινωνιών της εκκαλούσας με το πρώην ΕΙΕΑΔ (ΕΦΔ). Το ως άνω ΚΕΚ υπαιτίως δεν υπέβαλε τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την καταβολή στην εκκαλούσα και του υπολοίπου 20% της ενίσχυσής της, δοθέντος ότι παρανόμως και παρά το γεγονός ότι είχε ολοκληρωθεί το φυσικό αντικείμενο του ενισχυθέντος επενδυτικού της σχεδίου, είχε τηρηθεί το σχετικό χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και είχε εκδοθεί για την εκ μέρους της εκκαλούσας πληρωμή του εν λόγω ΚΕΚ το .../16.4.2014 τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών του, ποσού 8.000,00 ευρώ, δεν κατέθεσε στο πρώην ΕΙΕΑΔ τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την αποπληρωμή της ενίσχυσης της. Περαιτέρω ότι η εκκαλούσα έχει στη διάθεσή της και μπορεί να προσκομίσει όλα τα σχετικά πρωτότυπα παραστατικά, έγγραφα και στοιχεία τεκμηρίωσης που αποδεικνύουν την επιτυχή και σύμφωνη με τον ανωτέρω Οδηγό Εφαρμογής ολοκλήρωση του φυσικού και οικονομικού

αντικειμένου του ενισχυθέντος επενδυτικού σχεδίου διαρθρωτικής της προσαρμογής στο πλαίσιο της ανωτέρω Πράξης. Εξάλλου η υλοποίηση του ενισχυθέντος επενδυτικού της σχεδίου αποδεικνύεται και από την με αριθ. πρωτ. .../16.12.2014 υποβληθείσα από την εκκαλούσα στο πρώην ΕΙΕΑΔ περιοδική έκθεση προόδου κατάρτισης και συμβουλευτικής, σύμφωνα με την οποία το ποσοστό υλοποίησης του φυσικού αντικειμένου του ενισχυθέντος επενδυτικού της σχεδίου ανερχόταν στο 100% κατά τον χρόνο υποβολής της (16.12.2014), καθώς και από τις από 19.10.2020, 24.3.2022 και 21.2.2025 όμοιες κατά περιεχόμενο βεβαιώσεις του ανωτέρω ΚΕΚ προς την εκκαλούσα ότι μέσω του ως άνω ΚΕΚ έχει υλοποιηθεί πλήρως το φυσικό και οικονομικό αντικείμενο του επενδυτικού σχεδίου διαρθρωτικής προσαρμογής αυτής.

20. Ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αναπόδεικτος και σε κάθε περίπτωση ως ουσία αβάσιμος δοθέντος ότι η εκκαλούσα δεν έχει προσκομίσει την ανωτέρω περιοδική έκθεση προόδου κατάρτισης και συμβουλευτικής που έχει υποβληθεί στο πρώην ΕΙΕΑΔ στις 16-12-2014, η οποία σε κάθε περίπτωση αφορά στην αίτησή της για καταβολή του αρχικού 80% του ποσού της συνολικής ενίσχυσης (που καταβλήθηκε στις 22-1-2015), ενώ δεν δύναται να συσχετισθεί με τη διαπιστωθείσα παρατυπία αυτής και την καταβολή σ' αυτήν του υπολοίπου 20% της ενίσχυσής της. Συνεπώς δεν δύναται αυτή να αποδείξει την εμπρόθεσμη πραγματική, ορθή και νόμιμη υλοποίηση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του ενισχυθέντος στο πλαίσιο της ανωτέρω Πράξης επενδυτικού σχεδίου διαρθρωτικής προσαρμογής. Τα απαιτούμενα στοιχεία για την ως άνω καταβολή δεν δύναται επίσης να υποκατασταθούν ούτε από τις ανωτέρω βεβαιώσεις ούτε από το ανωτέρω μη εξοφλημένο τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών κατάρτισης του ΚΕΚ προς την εκκαλούσα, αφού αυτά αφορούν μόνο στην υλοποίηση των δράσεων κατάρτισης του ανωτέρω ενισχυθέντος επενδυτικού της σχεδίου για τις οποίες αυτή συνεργάστηκε με το ΚΕΚ, ενώ δεν αφορούν τις δράσεις συμβουλευτικής επιχειρήσεων που αυτή έπρεπε να έχει υλοποιήσει. Εξάλλου από δύο από τις ανωτέρω επικαλούμενες βεβαιώσεις (από 19-10-2020 και από 24-3-2020) αποδεικνύεται η μη εμπρόθεσμη εκ μέρους της εκκαλούσας υλοποίηση του οικονομικού αντικειμένου του ενισχυθέντος επενδυτικού σχεδίου

ως προς τις σχετικές δράσεις κατάρτισης. Αναπόδεικτα περαιτέρω η εκκαλούσα προβάλλει ότι έχει στη διάθεσή της και ότι μπορεί να προσκομίσει όλα τα πρωτότυπα παραστατικά, έγγραφα και στοιχεία τεκμηρίωσης που αποδεικνύουν την επιτυχή και σύμφωνη με τον ανωτέρω Οδηγό Εφαρμογής ολοκλήρωση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου του ενισχυθέντος επενδυτικού σχεδίου διαρθρωτικής προσαρμογής στο πλαίσιο της ανωτέρω Πράξης καθώς και ότι αυτή έχει υποβάλλει εμπροθέσμως έστω την αίτηση αποπληρωμής του υπολοίπου μη καταβληθέντος σ' αυτή 20% της συνολικής της ενίσχυσης. Εξάλλου ο ως άνω λόγος καθ' ό μέρος προβάλλεται με αυτόν έλλειψη υπαιτιότητας της εκκαλούσας και ευθύνη (υπαιτιότητα) του συνεργαζόμενου με αυτήν ΚΕΚ είναι απορριπτέος ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋπόθεσης δοθέντος ότι η παρατυπία που διαπιστώθηκε βασίζεται στο αντικειμενικό γεγονός της διάπραξης αυτής, η οποία ανάγεται στη σφαίρα ευθύνης της εκκαλούσας ως λήπτριας της ενίσχυσης και η οποία ουδόλως συναρτάται με την συνδρομή πταίσματος της ίδιας ή του συνεργαζόμενου μ' αυτήν ΚΕΚ για την υλοποίηση του επενδυτικού της σχεδίου.

21. Περαιτέρω, η εκκαλούσα προβάλλει ότι η έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης παραβιάζει τις αρχές της χρηστής διοίκησης, της εύρυθμης λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, αφού η εκκαλούσα υλοποίησε πλήρως το ενισχυθέν στο πλαίσιο της ανωτέρω Πράξης επενδυτικό σχέδιο διαρθρωτικής της προσαρμογής, συμμορφούμενη με το οικείο νομοθετικό πλαίσιο και τον ανωτέρω Οδηγό Εφαρμογής, εισέπραξε δε το ποσό της δημοσιονομικής διόρθωσης έχοντας την εύλογη και δικαιολογημένη πεποίθηση ότι ήταν δικαιούχος αυτού και ότι καλοπίστως το εισέπραξε. Η δε αναζήτησή του γίνεται μετά την παρέλευση μακρού χρόνου και η τυχόν είσπραξή του από αυτήν θα έχει γι' αυτήν σοβαρές και απρόβλεπτες οικονομικές συνέπειες, διότι θα πλήξει τη δυνατότητα λειτουργίας της και τη βιωσιμότητά της και θα οδηγήσει στη διακοπή των εργασιών της.

22. Η ενωσιακή αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης εφαρμόζεται κατά τη διαδικασία ανάκτησης μη ορθώς διατεθέντων κεφαλαίων κατά την εκτέλεση συγχρηματοδοτούμενων από ευρωπαϊκούς και εθνικούς

πόρους δράσεων (βλ. ΔΕΕ απόφ. της 21.6.2007, C-158/06, σκ. 24) και αφορά ειδικότερα στην προστασία της εύλογης και δικαιολογημένης, ενόψει των συνθηκών, πεποίθησης του λήπτη της ενωσιακής συνδρομής, ως μέσου συνετού ανθρώπου του οικείου κλάδου δραστηριότητας, ότι η δημιουργηθείσα από δημόσια εξουσία νομική κατάσταση, ως απόρροια πράξης του αρμοδίου οργάνου, θα συνεχιστεί. Για τη συνδρομή της αρχής αυτής απαιτείται να έχουν δοθεί από τη διοίκηση στον δικαιούχο της ενίσχυσης συγκεκριμένες, ανεπιφύλακτες και συγκλίνουσες διαβεβαιώσεις, προερχόμενες από αρμόδιες και αξιόπιστες πηγές, τέτοιες που να μπορούν να δημιουργήσουν σε αυτόν θεμιτή προσδοκία ότι η δημιουργηθείσα νομική κατάσταση θα συνεχιστεί (βλ. ΔΕΕ απόφ. της 5.3.2019, C-349/17, σκ. 96-106, ΕλΣυν Ολομ. 98/2025, 232/2019, σκ. 18, Δέκ. Τμ. 861, 442, 443/2025). Περαιτέρω, οι διαβεβαιώσεις αυτές πρέπει να είναι σύμφωνες προς τους ισχύοντες κανόνες δικαίου ή έστω να μην βρίσκονται σε προφανή αντίθεση με αυτούς (βλ. ΔΕΕ αποφ. της 13.6.2013, C-630/11 P έως C-633/11, συνεκδ., HGA κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκ. 132, της 16.12.2010, C-537/08 P, Kahla Thuringen Porzellan κατά Επιτροπής, σκ. 63, ΕλΣυν Ολομ. 704/2024, 1650/2023 σκ. 28, 1377/2021, σκ. 39, Δέκ. Τμ. 442, 443/2025). Εξάλλου, η αρχή της ασφάλειας δικαίου επιτάσσει τη σαφήνεια και ακρίβεια της κανονιστικής ρύθμισης βάσει της οποίας χορηγείται η ενωσιακή συνδρομή στον δικαιούχο, ώστε ο τελευταίος να έχει τη δυνατότητα να γνωρίζει σαφώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, καθώς και τις επιβαλλόμενες σ' αυτόν κυρώσεις σε περίπτωση αθέτησης των υποχρεώσεών του. Εφόσον υφίσταται τέτοια σαφής και ακριβής ρύθμιση για την οποία έχει καταστεί ενήμερος, δεν νοείται επίκληση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης προκειμένου να αποκλειστεί η αναζήτηση αχρεωστήτως καταβληθείσας ενωσιακής συνδρομής (βλ. ΕλΣυν Ολομ. 1334/2023, 1791/2018, 7413, 3384/2015, 1523/2017). Μόνο δε αν ο δικαιούχος είναι καλόπιστος ως προς τη νομιμότητα χρησιμοποίησης της ενωσιακής χρηματοδότησης δύναται να αντικρούσει την αξίωση επιστροφής αυτής με επίκληση της ως άνω αρχής (βλ. ΕλΣυν Ολομ. 1650/2023, 1070/2021, 2119/2020, 232/2019, 1791/2018, 1523/2017, 878/2016, 7413, 3384/2015). Τέλος, δεν νοείται απαλλαγή δικαιούχου (λήπτη) αχρεωστήτως ή παρανόμως ληφθείσας

ενωσιακής ενίσχυσης από την υποχρέωση να επιστρέψει το οικείο προς δημοσιονομική διόρθωση και ανάκτηση καταλογισθέν σε βάρος του ποσό αποκλειστικά και μόνο για λόγους επιείκειας, που ανάγονται στην οικονομική του αδυναμία να το επιστρέψει, καθόσον αφενός στόχος της οικείας δημοσιονομικής διόρθωσης και ανάκτησης, ως αποκαταστατικών διοικητικών μέτρων, είναι η επαναφορά των πραγμάτων στην κατάσταση που επικρατούσε στην εσωτερική αγορά πριν από τη χορήγηση της οικείας ενίσχυσης και αφετέρου σε διαφορετική περίπτωση θα αναιρείτο η ενιαία εφαρμογή και πρακτική αποτελεσματικότητα του ενωσιακού δικαίου (βλ. ΕλΣυν Ολομ.1278/2019, Δέκ. Τμ. 599, 65/2025, Εβδ. Τμ. 910/2021).

23. Ο ανωτέρω λόγος της έφεσης, με τον οποίο προβάλλεται παραβίαση των αρχών της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ασφάλειας δικαίου και της επιείκειας του ενωσιακού δικαίου πρέπει να απορριφθεί ως ουσία αβάσιμος, διότι από κανένα στοιχείο του φακέλου δεν προκύπτει ότι δόθηκαν στην εκκαλούσα, ως δικαιούχο – λήπτρια του ποσού της ανωτέρω ενίσχυσης και υπόχρεης επιστροφής αυτού, συγκεκριμένες, ανεπιφύλακτες και συγκλίνουσες διαβεβαιώσεις, προερχόμενες από αρμόδιες και αξιόπιστες πηγές, οι οποίες να κλονίζουν την αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης. Αντιθέτως, προκύπτει ότι η εκκαλούσα τελούσε ήδη από την έκδοση της απόφασης ένταξης της ανωτέρω ενίσχυσής της στην ως άνω Πράξη και την υπογραφή της σχετικής σύμβασης χρηματοδότησής της σε γνώση του οικείου, εφαρμοστέου εν προκειμένω, κανονιστικού πλαισίου, έχοντας δε επιλέξει τον Γ' τρόπο πληρωμής, εισέπραξε το 80% της ανωτέρω ενίσχυσής της, χωρίς προηγούμενο έλεγχο από τον ανωτέρω ΕΦΔ (πρώην ΕΙΕΑΔ), αλλά επί τη βάση μόνο σχετικών περιοδικών εκθέσεων – δηλώσεών της για την υλοποίηση των ανωτέρω δράσεων κατάρτισης και συμβουλευτικής που αυτή ανέλαβε να πραγματοποιήσει. Σε κάθε περίπτωση γνώριζε ότι μετά την ολοκλήρωση των ως άνω δράσεων όφειλε να υποβάλλει αίτηση και φάκελο αποπληρωμής της ενίσχυσης (για το υπόλοιπο 20% αυτής) με όλα τα ανωτέρω ρητώς προβλεπόμενα στοιχεία προκειμένου να αποδείξει αφενός την πραγματική εκτέλεση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου των δράσεων αυτών και αφετέρου τη

νόμιμη διάθεση του ποσού της ενίσχυσης που έλαβε (του 80% αυτής). Σε κάθε δε περίπτωση, η επικαλούμενη, οφειλόμενη στην εκτέλεση της προσβαλλόμενης απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης και τελικώς στην ανάκτηση (επιστροφή) εκ μέρους της του ποσού αυτής, ενδεχόμενη περιέλευσή της εκκαλούσας σε οικονομική αδυναμία δεν συνιστά, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην προηγούμενη σκέψη, λόγο απαλλαγής της από την υποχρέωση της να επιστρέψει το ανωτέρω αντίστοιχο καταλογισθέν σε βάρος της με την προσβαλλόμενη απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης ποσό και ο σχετικός λόγος κατά το μέρος του αυτό είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος.

24. Τέλος, η εκκαλούσα προβάλλει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης και η ακόλουθη εκ μέρους της ανάκτηση του ποσού αυτής παραβιάζει τη συνταγματική αρχή της αναλογικότητας, αφού έχει εκδοθεί επί τη βάσει αβάσιμων και παράνομων παραδοχών της ανωτέρω έκθεσης διοικητικής επαλήθευσης περί υποτιθέμενης μη πιστοποίησης της ολοκλήρωσης του 100% του ενισχυθέντος επενδυτικού σχεδίου διαρθρωτικής της προσαρμογής και των σχετικών δεσμεύσεων που είχε αναλάβει η εκκαλούσα, παρά το γεγονός ότι αυτή είχε ολοκληρώσει τόσο το φυσικό όσο και το οικονομικό αντικείμενο του ως άνω σχεδίου της στο πλαίσιο της ανωτέρω Πράξης, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και τον Οδηγό Εφαρμογής της Πράξης, τηρώντας όλες τις σχετικές υποχρεώσεις της, χωρίς να έχει γίνει εκτίμηση των ειδικών συνθηκών της υπόθεσής της, του είδους και της βαρύτητας των ανωτέρω διαπιστωθεισών παραβάσεων και της επιρροής τους στο ενισχυθέν επενδυτικό της σχέδιο αλλά ούτε και του ποσοστού ολοκλήρωσης εκ μέρους της του σχεδίου αυτού.

25. Το άρθρο 98 παρ. 2 του ως άνω Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006, που ίσχυε κατά την κρίσιμη χρηματοδοτική περίοδο (2007-2013) και αφορά και σε ενισχύσεις από το ΕΚΤ, όπως η επίδικη, ορίζει ότι «Το κράτος μέλος προβαίνει στις απαιτούμενες δημοσιονομικές διορθώσεις όσον αφορά τις μεμονωμένες ή συστημικές παρατυπίες που διαπιστώνονται σε πράξεις ή επιχειρησιακά προγράμματα. Οι διορθώσεις που διενεργούνται από το κράτος μέλος συνίστανται στην ακύρωση του συνόλου ή μέρους της δημόσιας συνεισφοράς του επιχειρησιακού προγράμματος. Το κράτος μέλος λαμβάνει υπόψη τη φύση και τη

σοβαρότητα των παρατυπιών καθώς και την οικονομική απώλεια του Ταμείου» (βλ. και όμοιο άρθρο 14 της ΥΠΑΣΥΔ). Συνεπώς, όταν η διοίκηση προβαίνει στη λήψη του μέτρου της δημοσιονομικής διόρθωσης ή/και ανάκτησης διαθέτει, δυνάμει του ανωτέρω κανονιστικού πλαισίου, μία κατ' αρχήν εξουσία εκτίμησης ως προς την έκταση του μέτρου αυτού, την οποία πρέπει να ασκεί εντός των ορίων της αρχής της αναλογικότητας, που κατοχυρώνεται και στο άρθρο 25 του Συντάγματος ως απορρέουσα από την αρχή του κράτους δικαίου και αποτελεί γενική αρχή και του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (υπό την έννοια αυτή πρβλ. ΔΕΕ απόφ. της 8.6.2023, C545/21, ANAS, σκ. 42 και 43). Ειδικότερα, κατά την επιβολή του μέτρου πρέπει να ελέγχεται η φύση και η σοβαρότητα της διαπιστωθείσας παρατυπίας, ο περιορισμένος ή συστηματικός της χαρακτήρας, ο βαθμός επίδρασης της παρατυπίας στο εν γένει έργο και τους στόχους του οικείου προγράμματος (πράξης), καθώς και οι δημοσιονομικές επιπτώσεις αυτής. Η τήρηση δε της αρχής της αναλογικότητας επιτάσσει την επιβολή διορθώσεων κατά τρόπο ώστε τα ποσά της συνδρομής (ενίσχυσης) των οποίων ζητείται η επιστροφή να μην είναι δυσανάλογα υψηλά σε σχέση με τη διαπιστωθείσα παρατυπία. Σε περίπτωση δε που η δημοσιονομική διόρθωση είναι καταφανώς δυσανάλογη, σύμφωνα με τα ανωτέρω κριτήρια, είναι δυνατή η εν όλω ή εν μέρει ακύρωσή της από το Δικαστήριο που κρίνει τη σχετική διαφορά (βλ. ΔΕΕ αποφ. της 17.10.2024, C-701/22, SK AA SRL, σκ. 50-51, της 4.10.2024, C-175/23, Obshtina Svishtov, σκ. 29 επ., ΕλΣυν Ολομ. 275, 23/2025, 1008, 932, 509/2024, 1009/2022, 1301/2020, Δεκ. Τμ. 1480, 861, 442, 443/2025, 64/2025, Εβδ. Τμ. 2438, 2062, 1045/2020, πρβλ. ΔΕΕ απόφ. της 6.12.2017, C-408/16, Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere SA, σκ. 60-66, της 8.6.2023, C-545/2021, ANAS, σκ. 41 επ.).

26. Ο ανωτέρω λόγος πρέπει να απορριφθεί, ως ουσία αβάσιμος, όπως ορθώς προβάλλει και το εφεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο με το ανωτέρω υπόμνημά του, διότι αφενός η εκκαλούσα δεν υπέβαλλε μέχρι τις 31.3.2016 αίτηση και φάκελο αποπληρωμής της ανωτέρω ενίσχυσής της με το σύνολο των υποχρεωτικώς περιλαμβανόμενων σ' αυτόν στοιχείων, αφετέρου δεν απέδειξε την εμπρόθεσμη πραγματική, ορθή και νόμιμη υλοποίηση εκ μέρους της του συνόλου

ΜΑΡΙΑ ΦΟΡΤΣΕΡΑ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου,
στις 15 Ιανουαρίου 2026.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

**ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ-ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΥΛΟΥΜΠΙΝΗ
ΦΟΡΤΣΕΡΑ**

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΜΑΡΙΑ